

Милорад МИХАИЛОВИЋ

ШКОЛА ЦРТАЊА И УМЕТНОСТИ МИХАИЛА ГЛУШЕНКА

Са отварањем средњих школа, у Краљеву се појављују, поред других учених предавача — међу којима је свакако био најпознатији др Ђорђе Радић, управник Ратарске школе од њеног оснивања, и први учитељи вештина који су обично предавали цртање, краснопис и певање. Од оснивања Краљевске гимназије 1909. године па све до 1921. године, са прекидима у ратним годинама, уметничке вештине је предавао учитељ Стојан Миливојевић. Иако је био свестрано активан, више пажње је посвећивао музици и успешно водио ђачки оркестар. Одлуком Министарства просвете Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, 14. новембра 1921. године за привременог учитеља вештина у Краљевској гимназији постављен је страни поданик Михаило Глушенко, први школовани предавач уметничких предмета у Краљеву.

Михаило Александров Глушенко је рођен у Кијеву 1889. године. У родном месту се и школовао: завршио је прво реалку а затим Војно-инжињерску академију (једногодишњи курс) и дипломирао на Империјалској академији уметности, на одсеку за сликарство и архитектуру. Одмах по завршетку студија Глушенко се почео појављивати на изложбама: у Кијеву 1913. године а у Петрограду 1914. године. Пре доласка у Србију, где је нашао уточиште после октобарске револуције, излагао је 1920. године у Прагу, Варшави и Бечу. Нажалост, нису сачувани подаци о делима која је излагао а ни излагани радови, али се по његовом школовању на Кијевској академији може претпоставити да су то били радови у традицијама руског реализма.

У Краљево Глушенко долази са репутацијом европског уметника и одмах развија живу уметничку активност. Већ 1922. године ради нацрт по коме је израђен Богојављенски црквени храм у селу Врдилима код Краљева и за њега осликава иконостас. На крају школске године приређује изложбу ђачких ликовних радова у школи. Вероватно је то била прва ликовна изложба у Краљеву, ђачка свакако.

Почетком јуна 1922. године Михаило Глушенко је понудио Краљевчанима путем јавног огласа, штампаног у штампарији Чедомира Милошевића у Краљеву »студију садашњег модерног цртања и уметности«. Отварање ове својеврсне летње школе сликања Глушенко је најавио за 20. јуни и позвао ђачке свих школа, техничаре, кројаче, столаре и друге заинтересоване Краљевчане да за само 100 динара месечно стекну основна знања о уметности сликања. Сиромашним и добрим ученицима

омогућавао је похађање школе бесплатно. У огласу је Глушенко понудио и конкретан програм обуке који је имао три дела и који је, вероватно требало да се одвија за три часа. У првом делу је било »практично предавање« које је обухватало изучавање слободоручног цртежа са перспективом по моделу и по сећању и изучавање композиције и стилизације. Други део је сачињавало »изучавање боја и њена употреба у пракси«, што би био други назива за сликање бојом. Трећи део програма је био теоретски и у оквиру њега се учила »историја вештине — уметности, пластична анатомија, перспектива и методика цртања и писања«. Овај Глушков обиман и наставном програму у редовној школи прилагођен програм, пружао је полазницима могућности за стицање основних теоријских и практичних знања о ликовним уметностима. Сам Глушенко је био довољно школован и образован да је могао испунити оно што је најавио.

Међутим, у свом заносу и уметничком одушевљењу, Глушенко је, изгледа, испустио да тражи на време одобрење од надлежних просветних власти за отварање своје школе што је довело до знатног одлагања, скоро месец дана, почетка рада школе. Директор Краљевске гимназије Рад. Ускоковић обавештава 16. јуна Министарство просвете да Михаило Глушенко од 20. јуна отвара у Краљеву »студију цртања и уметности«, да од 10. јуна врши упис ђака, и на крају, пита да ли је од Министарства добио одобрење за отварање школе. Већ 18. јуна Министарство тражи од директора Гимназије да хитно извести зашто је одобрио Глушенку рад школе без одобрења Министарства као и да достави извештај Глушенка. Јуна 23. Глушенко извештава Министарство и објашњава да »студија цртања и уметности није отпочела рад« нити је он имао намеру да је отвара без одобрења министра и да ће отпочети са радом само ако се одобри. У писму, даље, Глушенко објашњава да његов курс цртања треба да допринесе унапређењу занатства у Краљеву и да ће се одржавати само у току летњег распуста. Он наводи да су »многи ученици и учитељи овдашњих школа (основне, радничке и гимназије — државне и приватне) изјавили жељу да се преко лета усаврше у цртању и писању«. Све то навело га је да организује летњи курс и моли да »господин министар изволи дати своје одобрење с погледом на узвишени и корисни циљ ове наставе« да га ученици школа у месту и околини могу похађати. Крајем јуна Министарство тражи мишљење директора Гимназије. Његово мишљење, достављено 3. јула, је позитивно али са ограничењем да ученици Гимназије не могу похађати школу цртања. Министарство уважава његово мишљење и 11. јула доставља одобрење да »наставник Михаило Глушенко може отворити школу студије садашњег модерног цртања и уметности, с тим да ученици Гимназије не могу бити полазници те школе«.

Сасвим је могуће да је лепа и корисна идеја Михаила Глушенка ометена прописима власти тако била доведена у питање јер је већ била истекла скоро половина летњег распуста предвиђеног за одржавање курса. А нема ни података да ли је курс одржан и да ли је интересовање Краљевчана било вредно труда. Глушенко се у захтеву за одобрење позива на молбе ђака и учитеља за подучавање а директор Гимназије у писму Министарству наводи да је Глушенко још 10. јуна почео да уписује полазнике, из чега се може закључити да је интересовање било

знатно и да је курс одржан са трајањем од најмање месец дана.

Следећег лета Глушенко није објављвао рад своје школе јер је био, вероватно, заузет пословима око изградње цркве у Врдилима и сликања иконостаса. Новембра 1923. године он је, одлуком Министарства просвете премештен са службом у Штип где је у Гимназији заменио сликара Владислава Маржика који је дошао у Краљево.

У сарадњи са Институтом за историју уметности Филозофског факултета у Београду Народни музеј у Краљеву покренуо је вишегодишњи научно-истраживачки пројекат »Ликовно стваралаштво краљевачког подручја 1900 — 1970.« Руководилац пројекта је др Драгутин Тошић, научни сарадник Института. За овај прилог коришћени су резултати истраживања на овом пројекту.